

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)
 Bolu Abant İzzet Baysal University
 Journal of Faculty of Education

2025, 25(1), 488–507. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025..-1437398>

Özgül Öğrenme Güçlüğü Bağlamında Ebeveynlerin Yaşadıkları Zorluklar Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi*

Examining Parents' Opinions About the Difficulties They Experience in the Context of Specific Learning Disabilities

Alparslan ÜNSAL¹ , Zehra Esra KETENOĞLU KAYABAŞI²

Geliş Tarihi (Received): 15.02.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 07.02.2025

Yayın Tarihi (Published): 15.03.2025

Öz: Araştırmanın amacı, özgül öğrenme güçlüğü (ÖÖG) tanılı çocuğa sahip ebeveynlerin yaşadıkları zorlukların belirlenmesidir. Katılımcı grubunu, ÖÖG tanılı çocuğu olan sekiz ebeveyn oluşturmaktadır. Nitel araştırma deseninde yürütülen bu çalışmada olgubilim deseni seçilerek gönüllü ebeveynlerin deneyimlerini paylaşmalarını sağlanmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacıların geliştirdiği "ÖÖG ile Yaşam-Görüşme Formu" adlı yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışığında beş tema on yedi kategoriye ulaşılmıştır. Araştırmada "baş etme", "beklenti", "destek", "tanı" ve "yaşam" temaları tespit edilmiştir. İlk tema olarak ailelerin ÖÖG ile baş etme süreçlerinin neler olduğuna yer veren baş etme temasına ulaşılmış olup bu temayı da duygu, kabul ve yaşanan zorluklar kategorilerinin oluşturduğu tespit edilmiştir. İkinci tema olarak beklenti teması tespit edilmiştir. Bu temayı ise ebeveynlerin yaşamdan, eşinden ve çocuklarından beklentileri kategorileri oluşturmuştur. Araştırmanın üçüncü teması olan destek temasını ise çocuğa verilen destek, çocuğun gelişimine ve eğitimine yapılan yatırım, ebeveynin sürece ortak katılımı, komşu akraba desteği ve sosyal destek kategorileri oluşturmaktadır. Araştırmanın dördüncü temasını tanı teması oluşturmaktadır. Tanı temasını tanı öncesi, tanı süreci ve tanı sonrası kategorileri oluşturmaktadır. Araştırmanın son temasını yaşam teması oluşturmaktadır. Yaşam temasını ise yaşam kalitesi, yaşam kalitesine sahip olma fikri ve çocuğun günlük yaşamı kategorileri oluşturduğu tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular çerçevesinde ebeveynlere, öğretmenlere ve uzmanlara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özgül Öğrenme Güçlüğü, ÖÖG, Nitel Araştırma, Fenomenolojik Desen, Yaşanmış Deneyimler.

&

Abstract: The research aims to identify the challenges faced by parents of children diagnosed with specific learning disabilities (SLD). The participant group comprises eight families with children diagnosed with SLD. In this study, a qualitative research design was used, specifically the phenomenological design and volunteer parents were invited to share their experiences. The data for the study was gathered using a semi-structured interview form named "Life with SLD Interview Form," created by the researchers. Considering the research findings, we identified five themes ("coping," "expectation," "support," "diagnosis," and "life") with a total of seventeen categories. The first theme of families' coping processes with specific learning disabilities (SLD) was identified, and categorized into emotion, acceptance, and experienced difficulties. The theme of expectation was recognized as the second theme. This theme was created by the categories of parents' expectations from life, their spouses, and their children. The supporting theme identified five categories: support given to the child, investment in the child's development and education, parent's joint participation in the process, close circle support, and social support. The diagnosis theme consists of pre-diagnostic, diagnostic process, and post-diagnostic categories. The last theme of life consists of quality of life, the idea of having a quality life, and the child's daily life. Various suggestions were provided to parents, teachers, and experts based on the research findings.

Keywords: Specific Learning Disability, SLD, Qualitative Research, Phenomenological Design, Lived Experiences

Atıf/Cite as: Ünsal, A., & Ketenoğlu-Kayabaşı, Z. E. (2025). Özgül öğrenme güçlüğü bağlamında ebeveynlerin yaşadıkları zorluklar hakkında görüşlerinin incelenmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 488-507, <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025..-1437398>.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuelt>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

* Bu çalışma, 26-28 Ekim 2023 tarihlerinde Karaman'da gerçekleşen 8. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Sorumlu Yazar: Öğr. Gör., Alparslan ÜNSAL, Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu Meslek Yüksekokulu, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri Bölümü, alparslanunsal@kastamonu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-8336-8606>

² Doç. Dr., Zehra Esra KETENOĞLU KAYABAŞI, Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, eketenoglu@kastamonu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0921-7658>

1. GİRİŞ

Bazı çocuklarda gelişim normal hızında, bütüncül ve etkileşimli olarak, uyumlu, bireysel farklılıklar temelinde devam ederken bazı çocuklarda gelişim hem yavaş hem de çeşitli açılardan farklılıklar gösterebilmektedir. Farklılık gösteren çocuklar özel gereksinimli çocuklar olarak belirtilmektedir (San-Bayhan ve Artan, 2009). Özel gereksinimli çocuklar grubunun içinde özgül öğrenme güçlüğüne (ÖÖG) sahip olan çocuklar da bulunmaktadır. DSM-V'te yer alan bulgular ışığında ÖÖG'nin görülme sıklığının okul grubunda yer alan çocuklarda %5 ila %15, erişkinlerde %4 ve ülkemizdeki çocuklar arasında %3 olduğu belirtilmektedir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2022; Melekoğlu, 2017). ÖÖG'nin nörogelişimsel tabanlı bir güçlük olduğu, öğrenme sorunu olması nedeniyle akademik becerileri doğrudan etkilediği, erken çocukluk döneminde konuşma ve dinleme gibi birçok beceri alanında çocuklarda belirtiler gösterdiği alan yazında vurgulanmıştır (Demir, 2005; Güngörmüş, 2022; Lyon vd., 2006; Melekoğlu, 2017; Özçivit-Asfuroğlu ve Fidan, 2016). Okul çağında ise okuma, yazma, dinleme, aritmetik işlem yapma gibi akademik becerilerde yaşanan güçlükleri nedeniyle görünür olduğu, tanı ve müdahale bağlamında çocuğun yaşamını etkileyen önemli bir güçlük olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. ÖÖG tanılı çocuklar okul çağında belirgin olarak yaşadıkları akademik zorlukların yanı sıra; algısal farklılıklar, dikkatini toparlamada yaşanan zorluklar, duygusal problemler, denge, koordinasyon ve motor becerilerde de güçlükler yaşamaktadırlar (Grigorenko vd., 2020; Günay-Aksoy, 2019; Lyon vd., 2003; San-Bayhan ve Artan, 2009; Talbot vd., 2010; Woodcock ve Moore, 2021).

Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin yaşadığı süreçler dikkate alındığında, ÖÖG tanılı çocuğu olan ebeveynlerin tanı öncesi ve sonrası sürecinde hayatlarında değişiklikler yaşadığı hayal kırıklığı, yetersizlik hissi, kaygı, endişe, gerginlik, stres, şok, üzüntü, öfke, inkâr, suçluluk, utanma, vb. kriz durumlarını tetiklediği belirtilmiştir (Aysan ve Özben, 2007; Çiftçi, 2018; Dyson, 2010; Güvendeğer-Doksat, 2014; Kahraman, 2022; Karande ve Kulkarni, 2005; Mugno vd., 2007; Razon, 1976; Ünal-Eroğlu, 2008; Yıldız, 2004). ÖÖG tanısı diğer tanı grupları ile karşılaştırıldığında, çocuğun tipik gelişim gösteren çocuklara benzer davranışlar sergilemesi bazı ebeveynlerin tanıyı daha kolay kabullenmelerine ve buna bağlı olarak çocuklarının yaşadığı güçlüğü farklı umutlarla yaklaşmalarına neden olabilmektedir. Örneğin; ailelerin “dikkat süresinin sınırlı olması dışında çocuğumun başka bir problemi yok” gibi yaklaşımlar sergilemeleri gerçekçi bakış açısından uzaklaşmalarına neden olurken aynı zamanda da farklı sorunlar yaşamalarına zemin hazırlayabilmektedir (Bozkurt-Yükçü, 2019; Rogers, 2007). Alanyazında da belirtildiği gibi; çocuğun tanı almasından sonra kendisine, eşine, çocuklarına, arkadaşlarına, sosyal yaşamına zaman ayıramama gibi eşlerin hayat tarzlarını değiştirmesi, “iyi” bir anne miyim ya da “iyi” bir baba değil miyim şeklinde ebeveynlerin kendilerini sorgulamaları, sosyoekonomik bağlamda ailelerin zorlanması, eşler arası çatışmaların görülmesi, bilgi bağlamında anne-babaların farkındalık düzeyinin düşük olması, çevreden destek ihtiyacı beklentileri ve çocuklarının geleceği hakkında endişe duymaları ÖÖG tanılı çocuğa sahip ebeveynlerin birçok sorun ve zorluk yaşadığını göstermektedir (Alias ve Dahlan, 2015; Dyson, 2010; Skinner, 2013). Ayrıca tipik gelişim gösteren çocuğa sahip ailelere kıyasla ÖÖG tanılı çocuğu olan eşler arasında boşanma oranlarının fazla olması, aile içi dinamizm çerçevesinde kardeşlerin farklı tepkileri ve okul ödevlerinin yapılmasında ebeveynlerin zorlanması anne-babaların karşılaştıkları problemler arasında yer almaktadır (Bozkurt-Yükçü, 2019; Lorsbach ve Frymier, 1992; Skinner, 2013). Tüm bu güçlükler, aileleri hem ruhsal hem de duygusal bağlamda etkilemektedir (Özyürek, 2019). ÖÖG tanılı çocuğu olan anne-babaların; aşırı koruyucu tutum sergiledikleri, anksiyete, depresyon, negatif duygusal dışavurumun yanı sıra yüksek düzeyde kaygı ve stres yaşamaları da alanyazında vurgulanan diğer önemli sorunlar olarak yer almaktadır (Atalay, 2013; Büyükcakmak, 2015; Carotenuto vd., 2017; Karande vd., 2007; Lardieri vd., 2000). Bu bağlamda ebeveynlerin bakım verme yüklerinin ciddi ölçüde fazla olduğu ve özel destek almaları gerektiği de vurgulanmaktadır (Kenny ve McGilloway, 2007).

Aile bireyleri birbirleriyle etkileşim halinde olup özel gereksinimli çocukla birlikte ebeveynlere farklı görevler yüklenmektedir. Bu görevler alanyazında eğitsel müdahale sağlama, çocuğun bakımı, eğitsel ve tıbbi tanının sağlanması, uygun beslenme şartlarının temini, maddi olarak bütçenin yapılandırılması vb. olduğu belirtilmektedir. Bowen'in aile sistemleri yaklaşımı tüm aileyi bir sistem olarak görmekte ve aile bireyleri arasındaki etkileşime odaklanarak aileyi dinamik bir bütün olarak tanımlamaktadır (Yıldırım, 2020). Ailede herhangi bir üyenin yaşadığı durum veya sergilediği farklı davranışların tüm aileyi sosyal, kültürel, psikolojik ve ekonomik yönden etkilediğini savunmaktadır. Ayrıca aile içinde yaşanan değişimlerin tüm bireyleri etkilediği ve aile üyeleri arasındaki bağları zayıflattığı ve aile yaşantısında dengeleri bozduğu bilinmektedir (Polat-Uluocak ve Bulut, 2011). Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin, bu durumun değişen aile yaşamının eşler arasındaki huzursuzluklara, iletişim engellerine ve istek ve ihtiyaçlarının engellenmesine sebep oluşturması ile ortaya çıkan zorluklarla da karşılaşmaktadırlar (Alias ve Dahlan, 2015; Fırat, 2022; Howard vd., 2011; Özen, 2014; Özşenol vd., 2003). Buna ek olarak ÖÖG tanılı çocuğu olan ailelerde ebeveyn stresinin yüksek olması ve hayat kalitesinin düşüklüğü de önemle vurgulanmaktadır (Simon ve Easvaradoss, 2015).

1.1. Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, ÖÖG tanılı çocuğa sahip ailelerin yaşadıkları zorlukların belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada ÖÖG tanılı çocuğa sahip ailelerin yaşadıkları zorlukların neler olduğu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır. Ana problem altında ise ÖÖG tanılı çocuğa sahip ailelerin yaşadıkları zorluklara bağlı olarak beklentilerinin neler olduğu ve destek ihtiyaçlarının neler olduğuna yönelik cevaplar aranmıştır.

1.2. Araştırmanın önemi

ÖÖG tanılı çocuğa sahip ailelerin yaşadıkları zorlukların belirlenmesini amaçlayan bu araştırmada ailelerin yaşadıkları zorluklar nitel veri analizi yapılarak derinlemesine incelenmiş olup bulgular detaylıca tanımlanmıştır. Aile katılımı tipik gelişim gösteren çocuklarda olduğu gibi özel gereksinimli çocukların da yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Ebeveynlerin çocuklarının eğitsel faaliyetlerine dâhil olması çocuklarının hızlı bir şekilde gelişimsel ilerleme kaydetmesini sağlamaktadır. Ebeveynlerin süreçte etkin rol almalarının aile içi dinamizm ile yakından ilişkili olduğu da bilinmektedir. Dolayısıyla; ÖÖG tanılı çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarıyla sağlıklı iletişim kurabilmeleri, eşler arasında uyumun artması, aile bütünlüğünün korunabilmesi için eğitsel ve sosyal desteklerden önce ebeveynlerin yaşadıkları sorunların ortaya koyulması önemli görülmektedir. Bu araştırma ile elde edilen bulgular ışığında ÖÖG tanılı çocukların ailelerine destek sağlayıcı bulgular sunması öngörülmekte olup uzmanlar tarafından gerekli aksiyonların alınabileceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

ÖÖG tanılı çocuğa sahip ailelerin yaşadıkları zorlukların neler olduğuna yönelik görüşlerinin incelendiği bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Nitel araştırma, çeşitli veri toplama yöntemlerini barındıran, durum, algı ve olayları doğal ortamda gerçeğe dayalı olarak ve her yönüyle ortaya konulmasını sağlayan, esnek bir yapıya sahip olması ile öne çıkan tümevarımsal bir yol izleyerek anlamı yakalamaya çalışan bir araştırma türü olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2016). Nitel araştırma desenleri arasında etnografya (kültür analizi), fenomenoloji (olgubilim), kuram oluşturma, durum çalışması ve eylem araştırması yer almaktadır. Bu araştırmada tercih edilen nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenoloji, farkındalığı olunan ancak kapsamlı anlayışa sahip olunmayan olguları temel almaktadır. Diğer bir deyişle hiç bilinmeyen bir durumun olmadığı, aksine az da olsa bilgi sahibi olunan ancak tam olarak anlaşılabilen durumları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için fenomenoloji uygun bir çalışma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada, ÖÖG tanılı çocuğa sahip ailelerin hayatını doğrudan etkileyen ancak üzerinde fazla durulmayan sorunları ele almak, bu sorunları derinlemesine incelemek amaçlandığı için fenomenoloji deseni

kullanılmıştır (Ersoy, 2016). Bu araştırmada fenomen, ÖÖG tanılı çocuğa sahip ailelerin yaşadıkları zorluklar bağlamında deneyimleridir.

2.2. Araştırmanın evreni ve örnekleme/Araştırmanın çalışma grubu

Araştırmaya, Kastamonu ilinin merkezinden, Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi okullara devam eden ÖÖG tanılı çocukların sekiz ebeveyni katılmıştır. Ebeveynlerin çalışmaya dâhil edilmesinde görüşme için planlanan günde uygun olan ebeveyn ve gönüllülük esasına dayalı katılım benimsenmiştir. Katılımcı bilgilerinin hiçbir yerde paylaşılmayacağına yönelik bilgilendirmeler yapılmış olup ebeveyn isimleri etik kaygılar göz önünde bulundurularak K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7 ve K8 şeklinde numaralandırılarak raporlandırılmıştır. Çalışmaya dâhil edilen katılımcıların demografik bilgilerine Tablo 1’de yer verilmiştir.

Tablo 1.

Ebeveyne Ait Demografik Bilgiler

No	Yaş	Anne-Baba	Meslek	Öğrenim Durumu	Özel Eğitimden Yararlanma Süresi	Özel Öğretmen Desteği Alma Durumu	Tanı Sonrası Psikolojik Destek Alma Durumu	Çocuğun Okulundaki Psikolojik Danışmanla Görüşme Durumu
K1	41	Anne	Çalışmıyor	İlköğretim	4 yıl	Hayır	Hayır	Evet
K2	49	Baba	Öğretmen	Lisans	5 yıl	Hayır	Hayır	Evet
K3	42	Baba	İşçi (Özel sektör)	Ortaöğretim	4 yıl	Hayır	Hayır	Evet
K4	45	Anne	Öğretmen	Lisans	10 yıl	Evet	Hayır	Evet
K5	43	Baba	İşçi (Kamu)	İlköğretim	5 yıl	Hayır	Hayır	Hayır
K6	42	Anne	Çalışmıyor	İlköğretim	5 yıl	Hayır	Hayır	Evet
K7	40	Anne	Çalışmıyor	İlköğretim	4 yıl	Hayır	Hayır	Evet
K8	50	Anne	Serbest Meslek	Lisans	6 yıl	Hayır	Hayır	Evet

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların yaş aralığının 41-50 arasında değişkenlik gösterdiği; beşinin annelerden, üçünün babalardan oluştuğu; mesleklerine göre annelerden üçünün çalışmadığı ikisinin çalıştığı, babaların tamamının çalıştığı; öğrenim durumlarının çalışma durumlarıyla benzerlik göstererek yarısının ilköğretim (dört), birinin ortaöğretim ve üçünün lisans mezunu olduğu; çocuklarının özel eğitimden yararlanma süresinin 4-10 yıl arasında yer aldığı; özel öğretmen desteğinden çocuklarını yararlandırmalarının sadece öğretmen olarak görev yapan ebeveyn tarafından sağlandığı, yedi ebeveynin ise bu desteği sunmadığı; ebeveynlerin psikolojik destek almadıkları; katılımcıların çoğunun (yedi ebeveyn) çocuğunun okulundaki psikolojik danışmanla görüştüğü bir ebeveynin ise herhangi bir görüşme sağlamadığı tespit edilmiştir.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen “ÖÖG ile Yaşam-Görüşme Formu” adlı yarı yapılandırılmış görüşme formuyla katılımcılarla bireysel görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular, alanında uzman iki akademisyene gönderilerek uzman görüşü alınmış olup forma son hali verilmiştir. Uzman görüşü alındıktan sonra aileler ile görüşmeler plânlanmıştır. Görüşmeler bütün ailelere uygun ortam sağlanarak, belirlenen gün ve saat dilimi içerisinde yapılmıştır. Ailelerle yapılan görüşmeler, kendilerinden izin alındıktan sonra ses kayıt cihazı yardımıyla kayıt altına alınmış olup her bir görüşme ortalama 20 dakika sürmüştür.

2.3.1. Görüşme formu

Araştırmanın verileri, araştırmacıların geliştirdiği yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Formun giriş kısmında araştırmaya yönelik olarak açıklama yapılmıştır. Görüşme formunda ve görüşme sırasında katılımcılardan açık rıza onayı alınarak çalışma başlatılmıştır. İki kısımdan oluşan formun ilk kısmı katılımcıların demografik özelliklerini, ikinci kısmı ise özgül öğrenme güçlüğü tanılı çocuğa sahip olan ebeveynlerin karşılaştıkları problemlerini ortaya koymaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu iki kısımdan oluşmaktadır. İlk kısım ebeveynleri tanıma yönelik on iki demografik özellikleri içeren

soruların yer aldığı bölümdür. İkinci kısımda ise özgül öğrenme güçlüğü tanılı çocuğa sahip olan ailelerin karşılaştıkları sorunları ve baş etme süreçlerini açığa çıkarmayı hedefleyen on iki açık uçlu soru yer almaktadır.

2.4. Verilerin analizi

Araştırmacılar katılımcıların araştırma sorularına verdikleri cevaplar doğrultusunda elde ettikleri verileri birlikte analiz etmişlerdir. Analizler tamamlandığında araştırmacılar tarafından iki katılımcının verileri bağımsız olarak kodlanmış olup kodlayıcılar arası güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirlik katsayısının hesaplanması sürecinde Miles ve Huberman'ın “[görüş birliği sayısı÷ (toplam görüş birliği sayısı + görüş ayrılığı sayısı) × 100] formülü” kullanılmış olup %90 sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma verilerinin güvenilirliği bakımından bu hesaplanacak olan yüzdeliğin %80 olması gerektiği ifade edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Kodlama sürecinde uyumsuzluk durumunda farklılıklar tartışılmış, tüm kodlamalarda görüş birliğine varılarak uzlaşa sağlanmıştır. Araştırmacıların birlikte kodlama yaparak kategorilere ve temalara ulaşmaları ve uzlaşa sağlamaları literatürde güvenilirliği arttıran analizci üçgenlemesi olarak ifade edilmektedir (Patton, 2014). Ayrıca araştırma sürecinde, veri toplama aracının geliştirme aşamasında uzman akademisyenlerden görüş alınarak revize edilip son şeklinin verilmesi gibi veri toplama aracının detaylı anlatımı ve veri toplama şeklinin detaylıca verilmesi araştırmanın geçerliğini arttıran durumlardır (Patton, 2014). Katılımcıların görüşlerine doğrudan yer verilmesinin elde edilen verilerin yansız bir şekilde objektif olarak sunulmasını sağlaması nedeniyle araştırmanın geçerliğini arttıran diğer bir unsur olduğu söylenebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

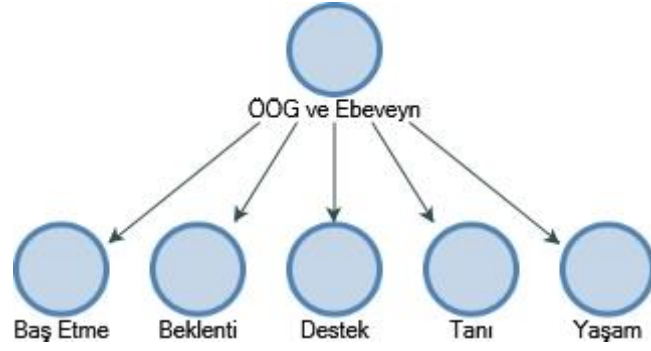
Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 11/07/2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 21

3. BULGULAR

ÖÖG tanılı çocuğa sahip olan ailelerin yaşadıkları zorlukların neler olduğuna yönelik görüşlerini incelemeyi amaçlayan bu araştırma nitel desende yürütülmüş olup elde edilen verilerle içerik analizi yapılarak kodlar, kategoriler ve temalara ulaşılmıştır. Gönüllü katılımcılarla yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen veriler doğrultusunda 5 tema, 17 kategoriye ulaşılmıştır. Araştırmada ortaya çıkan bulgulara ilişkin temalar ve kategoriler Şekil 1’de sunulmuştur.

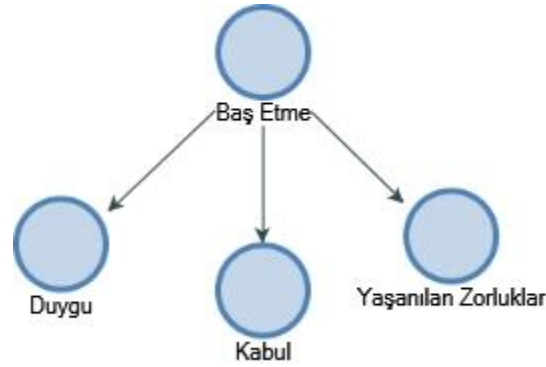

Şekil 1. ÖÖG ile yaşam üzerine ebeveyn görüşleri

ÖÖG tanısı olan çocuğa sahip ebeveynler ile karşılaştıkları zorluklara ilişkin yapılan görüşmelerden elde edilen verilerle “Baş etme”, “Beklenti”, “Destek”, “Tanı” ve “Yaşam” temalarına ulaşılmıştır. İlk tema “Baş etme” olarak belirlenmiştir.

Tema 1. Baş etme

ÖÖG'ye sahip çocukları olan ebeveynlerin yaşadıkları problemleri ele almak amacıyla yürütülen bu çalışmada ebeveynlere duygularının neler olduğu, tanı süreciyle beraber günlük bakımlarında, sağlıklarında, kişisel olarak kendilerine ayırdıkları zamanlarda, sosyal aktivitelerinde hangi değişiklikleri yaşadıkları ve tanı sürecinde kabul ve uyum konusunda neler yaşadıklarına yönelik sorular yöneltilmiştir. Ebeveynlerin bu sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde ilk tema olarak “Baş etme” teması belirlenmiştir. Bu tema altında ise “duygu”, “kabul” ve “yaşanılan zorluklar” olarak üç kategori tespit edilmiştir. Ulaşılan tema ve kategoriler Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Baş etme temasına ait kategoriler

Şekil 2 incelendiğinde araştırmanın ilk teması olan baş etme temasını oluşturan kategoriler görülmektedir. İlk kategori olan “duygu” başlığı altında tedirginlik, endişe, akran baskısından çekinme ve umut gibi kodlar ortaya çıkmıştır. İkinci kategori olan “kabul” başlığı altında ise uyum sağlama, zorlamama, sosyal çevre edindirme, akademik destekleme, uzmanlarla görüşmeler yapma, çocuğa vakit ayırma gibi kodlar ortaya çıkmıştır. Son kategori olan “yaşanılan zorluklar” başlığı altında ise olumsuz durumları yansıtmaya, öz bakım becerilerinde yardıma ihtiyaç duyma, otoriteye karşı gelme, öfke problemleri, ödev yapmak istememe, hazır gıdalar tüketme, mücadele, hırçınlık, ödüllendirme, bütün yükü üstlenme gibi kodlar ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin baş etme temasına ilişkin görüşleri aşağıda sunulmuştur:

K1: Her şey normaldi. Herhangi bir sorun yoktu. Okul öncesi eğitimde pürüz yoktu. O dönemde fark edilmedi. Çocuğum tanıldıktan sonra üzüldüm. Ama artık akışına bıraktım. İlerisini düşünüyorum. Ne yapacak ne olacak bilmiyorum, bu yüzden endişeleniyorum. Spora yönlendirdim ben de mutlu olsun istiyorum.

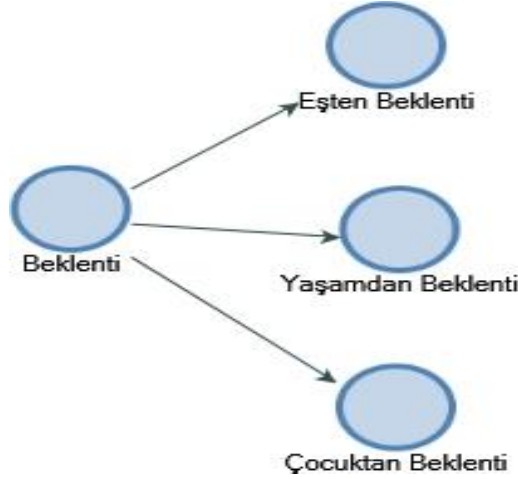
K5: Tabii zorlanıyorum, parçalanıyorum. Çok duygusal, aniden öfkeleniyor. Baş etmek konusunda çok zorlanıyorum. Öz güveni eksik bu yüzden çocuğumu tanıma konusunda araştırmalar yapıyorum.

K6: Bu durum hayatımda birçok değişiklikler yarattı. İnsanlardan kendimi soyutladım. Varım yoğun çocuklarım benim için. Sadece onlarla ilgilenmek, eğitimlerini almaları benim için önceliklidir. Ayrıca özel çocuğum benim için daha öncelikli belirtmek istiyorum.

K8: Ödev yapmak istemiyor, yemek yemede sıkıntıları var, hazır gıdalar tüketir sürekli, hırçındır, söz dinlemez, tek başıma zorlanıyorum. Telefon, tablet, bilgisayarla sürekli oynar. Çok zor. Her şeyiyle ben ilgileniyorum. Hem eğitimi hem bakımı hem de diğer ihtiyaçlarının hepsini ben karşılıyorum. Bütün yük benim üzerimde olunca haliyle başa çıkamıyorum.

Tema 2. Beklenti

Bu araştırmada katılımcılara ÖÖG ile yaşayan çocuklarından beklentilerinin neler olduğu, eşlerinden beklentilerinin neler olduğu ve yaşamdan beklentilerinin neler olduğuna yönelik sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde araştırmanın ikinci teması olan “beklenti” teması ortaya çıkmıştır. Bu tema altında ise “eşten beklenti”, “yaşamdan beklenti” ve “çocuktan beklenti” olarak üç kategori tespit edilmiştir. Ulaşılan tema ve kategoriler Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Beklenti temasına ait kategoriler

Beklenti temasına ait kategoriler incelendiğinde ilk kategori olan “eşten beklenti” başlığı altında beklentinin olmaması, yardım beklentisi, maddi destek, ilgi gibi kodlar ortaya çıkmıştır. İkinci kategori olan “yaşamdan beklenti” başlığı altında ise umut, maddi sorunlar, beklentisizlik gibi kodlar tespit edilmiştir. Beklenti temasına ait son kategori olan “çocuktan beklenti” başlığında ise kendi ayakları üzerinde durma, iyi bir gelecek, muhtaç olmama, pozitif olma gibi kodların oluşturduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların beklenti temasına ilişkin görüşleri aşağıda sunulmuştur:

K3: Yaşamdan beklentim kızımın düzelmesi.

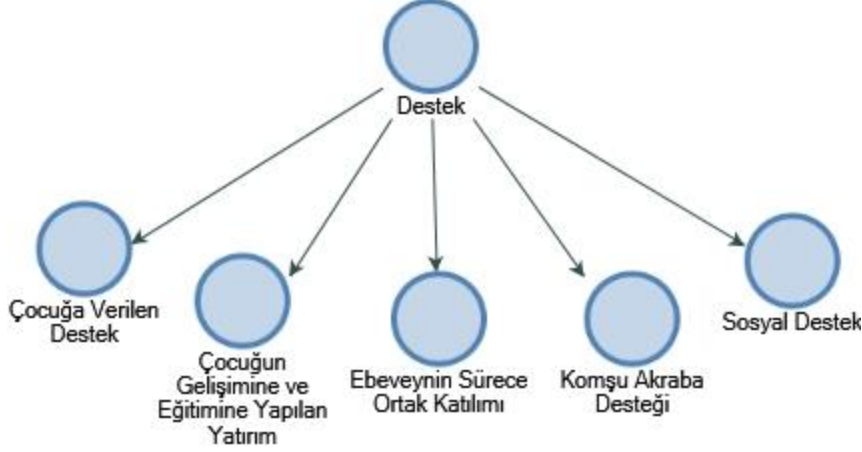
K5: Eşimden maddi destek bekliyorum.

K6: Hayattan hiçbir şey beklemiyorum. Kendimden vazgeçtim. Kendimi aileme adadım. Eşimin çocuklarıyla ilgilenmesini beklerim. Çocuğumdan ise iyi bir yere gelmesini bekliyorum.

K7: Hayattan beklentim çocuğumun benden sonra hayatını idame ettirebilmesidir.

Tema 3. Destek

Araştırmada katılımcılara sosyal destek hakkında düşüncelerinin neler olduğu, ÖÖG ile yaşayan çocuklarının gelişimleri ve ilerlemeleri için neler yaptıkları, ebeveynlerin faaliyetlere ortak katılımlarının olup olmadığı, komşu ve akrabaları gibi yakın çevrelerinden ne tür destek aldıklarına yönelik sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde araştırmanın üçüncü teması olan destek teması ortaya çıkmıştır. Bu tema altında ise “çocuğa verilen destek”, “çocuğun gelişimine ve eğitimine yapılan yatırım”, “ebeveynin sürece ortak katılımı”, “komşu akraba desteği” ve “sosyal destek” kategorileri olarak beş kategori tespit edilmiştir. Ulaşılan tema ve kategoriler Şekil 4’te sunulmuştur.

Şekil 4. Destek temasına ait kategoriler

Destek temasına ait kategoriler incelendiğinde ilk kategori olan “çocuğa verilen destek” başlığı altında sürekli takip etme, özgüven geliştirme, güveni hissettirme, rahat bırakma, materyal edindirme, özel eğitim desteği, spor desteği, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi ve özel ders gibi kodlar ortaya çıkmıştır. İkinci kategori olan “çocuğun gelişimine ve eğitimine yapılan destek” başlığı altında ise bütçenin zorlanması, uzman, özel ders, ihtiyaçları erteleme, ücretsiz özel eğitim desteği gibi kodlar ortaya çıkmıştır. Destek temasının “ebeveynin sürece ortak katılımı” başlığı altında yükün üstlenilmesi, sınırlılık, sorumluluğun üstlenilmesi, ilgisizlik, zamanın olmaması gibi kodlar yer almıştır. Diğer bir kategori olan “komşu akraba desteği” başlığı altında ise destek görmeme ve çevreye duyurulmaması kodlarının oluşturduğu tespit edilmiştir. Destek temasının son kategorisi olan “sosyal destek” başlığı altında ise psikolog, sosyal sorumluluk projeleri, maddi destek, aile desteği, manevi destek, ücretsiz kurslar, yardımcı olmak ve toplum desteği gibi kodların oluşturduğu saptanmıştır. Katılımcıların destek temasına ilişkin görüşleri aşağıda sunulmuştur:

K2: Bütün yük benim üzerimde. Eğitim, bakım, ev işleri hepsi benim üzerimde. Eşimi hiçbir konuma dâhil etmiyorum çünkü sorumluluk duygusu yok ki. Komşu ve akrabalarımızdan destek göremiyoruz. Köstek olmasınlar yeter benim için.

K6: Annesi daha çok ilgileniyor. Ben getir götür işlerine bakıyorum.

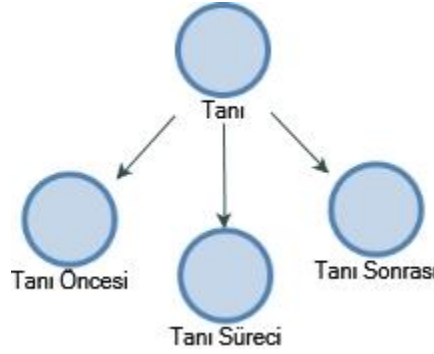
K7: Devletin vermiş olduğu ücretsiz özel eğitim hizmetlerinden yararlandığımız ve okullardaki çeşitli seminerlerden bilgi alışımız için ekstra bütçe ayırmıyoruz. Ancak imkânım ve gelirim olsa ayırmak isterim.

K8: Çocuğuma destek olan baba değildi. Hiç ilgilenmedi, her şeyi ben yaptım hala da yapıyorum. Akraba, komşu hiç kimse bize destek olmuyor.

K8: Sosyal yardım benim için yardımcı olmak anlamına geliyor. Maddi ve manevi yardımdır. Maddi yardım; para yardımı, maaş, aile yardımı olabilir. Manevi olarak ise toplum tarafından çocuğumun dışlanmaması olabilir.

Tema 4. Tanı

Araştırmada katılımcılara tanılama sürecinde, tanılama öncesinde ve tanılama sonrasında hayatlarında ne gibi değişikliklerin olduğuna ilişkin yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar analiz edildiğinde araştırmanın dördüncü teması olan tanı teması ortaya çıkmıştır. Bu tema altında ise “tanı öncesi”, “tanı süreci” ve “tanı sonrası” kategorileri olarak üç kategori tespit edilmiştir. Elde edilen tema ve kategoriler Şekil 5’te sunulmuştur.

Şekil 5. Tanı temasına ait kategoriler

Araştırmanın tanı temasına ait şekil incelendiğinde ilk kategori olan tanı öncesi başlığı altında dikkat süresinin kısalığı, ders çalışmayı istememe, ağlama, konuşma problemleri ve öfke nöbetleri gibi kodlar ortaya çıkmıştır. Tanı temasının ikinci kategorisi olan tanı süreci başlığı altında ise öğretmen yönlendirmesi, üzüntü, farkında olma, şüphe ve araştırma gibi kodlar yer almıştır. Tanı temasının son kategorisi olan tanı sonrası başlığı altında ise çocuğa odaklanma, tedirginlik, sosyal yaşam sınırlılığı ve okulda ilgisizlik gibi kodların oluşturduğu tespit edilmiştir. Temaya ilişkin bazı katılımcı görüşleri aşağıda sunulmuştur:

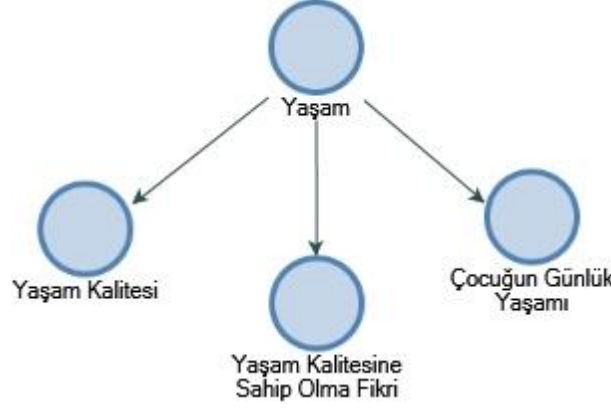
K5: Çocuktan sonra evime yıllarca misafir almadım. Hala almıyorum. Her şeyimi çocuğa göre ayarladım. Sosyal hayatımı sıfırladım. Doğal beslenmesine dikkat ettim. Hayatım tamamen değişti.

K7: Tanı sürecinde hayatımız milattan önce ve milattan sonra gibi diyebilirim. Bütün yaşamımız, yeme içme, sofraya düzenimize kadar değişti desem abartı olmaz. Her şey değişti. Görüşmelerimiz, sosyal ortamımız yok oldu.

K8: Öğretmen şüphelendi. Tanı alana kadar rahattım, tanı aldıktan sonra çok üzüldüm.

Tema 5. Yaşam

Araştırmada yaşam kalitesinin katılımcılara ne çağrıştırdığı, yaşam kalitelerinin olup olmadığına yönelik görüşlerinin neler olduğu ve çocuklarının günlük yaşamı hakkında bilgi vermeleri istenmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler analiz edildiğinde araştırmanın son teması olan yaşam teması ortaya çıkmıştır. Yaşam teması altında ise “yaşam kalitesi”, “yaşam kalitesine sahip olma fikri” ve “çocuğun günlük yaşamı” kategorileri olarak üç kategori ortaya çıkmıştır. Elde edilen tema ve kategoriler Şekil 6’da sunulmuştur.

Şekil 6. Yaşam temasına ait kategoriler

Yaşam temasına ait kategoriler detaylı incelendiğinde ilk kategori olarak yaşam kalitesi tespit edilmiştir. Yaşam kalitesi başlığı altında huzurlu yaşam, mutluluk, gezmek, eğlenmek, çocuklarla vakit geçirmek, mutlu aile, kendine zaman ayırma, çocukların sağlığı ve özgürlük gibi kodlar oluştuğu tespit edilmiştir. Temaya ait ikinci kategori olan yaşam kalitesine sahip olma fikri incelendiğinde katılımcılardan yalnız birinin yaşam kalitesine sahip olmadığına dair görüş bildirdiği tespit edilmiştir. Diğer yedi katılımcı ise yaşam kalitesine sahip bireyler olduklarını ifade etmişlerdir. Yaşam temasına ait son kategori olan çocuğun günlük yaşamı başlığı altında ise bisiklete binme, tablet ve telefon kullanımı, internet bağımlılığı, TV izleme, spor, oyun oynama ve özel ders alma gibi kodların oluşturduğu tespit edilmiştir. Yaşam temasını oluşturan bazı katılımcı görüşleri aşağıda sunulmuştur:

K2: Okula gidiyor. İnternet bağımlılığı var. Sürekli tablet telefon ne bulursa oynuyor, hiç bırakmıyor. Devamlı televizyon izliyor.

K4: Benim içim yaşam kalitesi gezmek, eğlenmek, insanlarla kaynaşmak.

K6: Sabah okula gidiyor, derslerini yapıyor, telefon, tabletle oynuyor, televizyon izliyor, haftada bir gün de ücretsiz jimnastik kursu alıyor.

K7: Yaşam kalitesi fikrinin içinde hem kendine zaman ayırma hem ailene hem de sosyal donatıya sahip olma yer almaktadır. Örneğin, tatil yapma gibi.

K8: Ödev yapmak istemiyor, yemek yemede sıkıntıları var, hazır gıdalar tüketir sürekli, hırçındır, söz dinlemez, bazen gün içinde tek başıma çok zorlanıyorum. Ayrıca telefon, tablet, bilgisayarla sürekli oynar.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmanın amacı, ÖÖG tanılı çocuğa sahip ebeveynlerin yaşadıkları zorlukların tespit edilmesidir. Bu kapsamda gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden ailelerle görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucunda ÖÖG tanılı çocuğa sahip ebeveynlerin baş etme (duygu, kabul ve yaşanan zorluklar bakımından) sorunlarının olduğu belirlenmiştir. Ailelerin beklentilerinin (eşinden, yaşamdan ve ÖÖG tanılı çocuğundan) olduğu tespit edilmiştir. Anne-babaların desteğe ihtiyaç duydukları, çocuklarına eğitsel desteği (çocuğa verilen destek, çocuğun gelişimine ve eğitimine yapılan yatırım) sunarken sosyal çevreden (komşu-akraba desteği, sosyal destek) ve eşinden -babadan- (ebeveynin sürece ortak katılımı) yeterince destek göremedikleri bulgulanmıştır. Ek olarak, tanılama sürecinin (tanı öncesi, tanı ve sonrası) ortaya çıkardığı zorlukların bulunduğu ve son olarak yaşamın ifade ettiği anlamın katılımcılar için (yaşam kalitesi, bu kaliteye sahip olma fikri, çocuğun günlük yaşamı) ortaya koyulduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ebeveynlerin demografik bilgileri dikkate alındığında; annelerin çalışma durumlarına göre ev hanımı da olsa herhangi bir işte çalışıyor da olsa çocuğun sorumluluğunu annenin

üstlendiği; sadece ebeveyni öğretmen olan çocuğun özel ders desteğinden yararlandığı; ailelerin hiçbirinin tanı sonrası psikolojik destek almadığı dikkat çekmektedir. Dahası demografik bilgiler doğrultusunda çocuğun okulundaki psikolojik danışmanla görüşmeyen ebeveynin yine baba olduğu da göze çarpan diğer bir bulgu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda ÖÖG tanılı çocuğa sahip ebeveynler çocuğun sorumluluğunu üstlenme noktasında ortak katılımdan ziyade annenin katılımının ön plânda olduğu ve bu durumun da anneler tarafından -istemeler de- kabullenildiği söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde bu bulgu ile paralel çalışmaların olduğu görülmektedir (Dwairy, 2010; Uruncu-Emirdağı, 2018).

Araştırmada katılımcıların baş etme davranışları çerçevesinde; çeşitli duygulara (tedirginlik, endişe, akran baskısından çekinme, umut, vb.) sahip olduğu, kabul ve yaşanan çeşitli zorlukların yer aldığı belirlenmiştir. ÖÖG tanılı çocuğa sahip ebeveynlerle yapılan çalışmalara bakıldığında da benzer sonuçlar olduğu dikkat çekmektedir. Ailelerin yaşam kalitelerinde düşüklük olduğu, eğitim kurumunda ikinci plânda olmayı tercih ettikleri ve böylece kendi yüklerinin de arttığı sonucuna ulaşılmış olup bu durumun da ebeveynler üzerinde sosyal izolasyona, tedirginliğe yol açtığı bulguları sunulmuştur (Altun ve Uzuner, 2016; Atagün vd., 2011; Chou, 2000; Craig vd., 2016; Ginieri-Coccosis vd., 2013; Houtrow ve Okumura, 2011; Karande vd., 2009; Karande ve Kuril, 2011; Kenny ve McGilloway, 2007; Reid, 2016; Simon ve Easvarados, 2015). ÖÖG tanılı çocukların ailelerinin bu duyguları barındırması tipik gelişim gösteren çocuklarla aynı eğitim ortamını paylaşmalarından, çocuğun özel gereksinimli olduğunu ifade edememelerinden, gelecek kaygısından ve benden sonra ne olur düşüncesinden kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir. Bununla birlikte ebeveynlerin süreçte yaşadıkları öfke, suçluluk, aşırı korumacılık, korku gibi duygusal süreçlerin de ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutumlarını etkilediği belirtilmektedir (Varol, 2005).

Araştırmanın bir diğer bulgusu olarak katılımcıların; eşten (beklentinin olmaması, yardım beklentisi, maddi destek, ilgi), yaşamdan (umut, maddi sorunlar, beklentisizlik) ve çocuktan (kendi ayakları üzerinde durma, iyi bir gelecek, muhtaç olmama, pozitif olma) beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde; ailelerin hem aile büyükleri hem de yakın çevre tarafından ebeveynliklerinin sorgulanması, anne-babaların birbirlerini suçlu olarak görmeleri ve bunun sonucunda birbirlerine karşı sosyal desteği zayıflatmaları, sosyal desteğin ortadan kalkmasıyla beraber parçalanmış ailelerin oluşma ihtimallerinin artması gibi durumlar öne sürülmüş olup (Çen ve Aytaç, 2017; Deniz vd., 2009; Isa vd., 2016; Kurtbeyoğlu ve Yıldız-Demirtaş, 2020) bu durumun eşlerde beklentisizlik yaratması ya da beklentinin ortak katılımdan ziyade maddi beklenti, az da olsa sorumluluk alma, ilgi gösterme şeklinde açığa çıkmasına sebep olduğu söylenebilir. Bir diğer sorun olarak özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin, tipik gelişim gösteren çocuğu olan ailelere göre daha fazla evlilik ve aile sorunları yaşadıkları belirtilmiştir (Eş, 2013). ÖÖG tanılı çocuğa sahip ailelerin çocuktan beklentilerinin geleceğe dönük olması, ileriki dönemler için kaygılanması, sağlıklı olmasını istemesi psikolojik olarak ebeveynlerin zorlandığını göstermektedir (Gardazi vd., 2016; Köksal ve Kabasakal, 2012; Uğuz vd., 2004). Bu bulgular doğrultusunda katılımcıların eşlerinden yakınlık, destek bekleme ya da herhangi bir beklentisinin olmaması annelerin üstlendiği sorumlulukların fazlalığından kaynaklanıyor olabilir. Ebeveynlerin hayata dair umutlarının olması çocuğunun tipik gelişim gösteren akranları ile benzer süreçte ilerleyebilme ihtimalini göz önünde bulundurdıklarını düşündürmektedir. Ailelerin umutsuzluğa sahip olması ÖÖG tanılı çocuğa sahip olmalarıyla açıklanabilir. Katılımcıların çocuğunun kendi ayakları üzerinde durması gerektiğini ifade etmesi ve gelecek kurmasını istemesi ise ebeveynlerin yaşamının sona ermesinden sonra çocuğun tek başına hayatını devam ettirebilmesine olanak sağlayan yaşamı istemesinden olabilir.

Araştırmanın diğer bir dikkat çekici bulgusu olarak katılımcıların destek talepleri; çocuğa verilen destek, çocuğun gelişimine ve eğitimine yapılan yatırım, ebeveynlerin ortak katılımı, komşu-akraba desteği ve sosyal destek kavramları görüşleridir. Özel gereksinimli çocuğun dünyaya gelişi, ebeveynlerin süreç yönetiminde aldıkları roller, bu rollere ilişkin mevcut problemi çözebilme yeteneği sosyal desteğe işaret etmektedir. Sosyal desteğin içinde; aile üyelerinin birbirlerine olan desteği, yakın çevrenin desteği, anne-

babanın karşılıklı desteği, çocuğa sunulan destek ve aynı zamanda çocuğun eğitimine katılım da yer almaktadır. Bu çerçevede, sunulan destek (maddi, manevi, vb.) ile birlikte aile üyelerinde problem durumuyla karşılaşan bireylerin problem çözmelerine yardımcı olma, karşılıklı duygu alışverişinde bulunarak değerleri paylaşma, toplumsal yaşam içinde ait oldukları rol ve sorumlulukları yerine getirme, yaşamda karşılaştıkları güç durumlara adapte olarak farklı koşullarla karşılaşıldığında baş etme gelişmekte ve böylece ailelerin karşılıklı olarak birbirlerine verdikleri destek sayesinde zor yaşam şartlarıyla daha iyi mücadele edebilme imkânına sahip oldukları vurgulanmaktadır (Akgün ve Gökçearslan-Çiftci, 2010; Cuzzocrea vd., 2016). Buradan hareketle, desteğin sadece maddi destek olarak sunulması, ortak katılım yerine anne katılımının sağlanması, yakın çevreden gelen desteğin sınırlı olması sosyal desteğin anlaşılmasından, aile içinde dinamizmin sağlanamamış olmasından ve toplumsal duyarlılığın, bilincin yeterince gelişmemesinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

Araştırmada yer alan katılımcıların görüşleri tanı ekseninde; tanı öncesi, tanı süreci ve tanı sonrası olarak tespit edilmiştir. Tanı öncesinde dikkat süresinin kısalığı, ders çalışmayı istememe, ağlama, konuşma problemleri ve öfke nöbetlerinin görülmesi; tanı sürecinde öğretmen yönlendirmesi, üzüntü, farkında olma, şüphe ve araştırmanın bulunması; tanı sonrasında ise çocuğa odaklanma, tedirginlik, sosyal yaşam sınırlılığı ve okulda ilgisizliğin yer alması tıpkı diğer tanı gruplarında yer alan özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynlerin geçirdiği evrelerini yansıttığı söylenebilir. ÖÖG'nin diğer tanı gruplarına göre daha güç tanıldığı, zaman olarak genellikle ilköğretim dönemine denk geldiği, çocuğun akademik becerilerle karşılaştığında spesifik olarak kendisini gösterdiği belirtilmektedir. Diğer yandan çocuk ilköğretim döneminde tanılanırsa da okul öncesi dönemde de gerek ailelere gerekse de öğretmenlerin fark edebileceği şekilde birçok belirti (dikkat süresinde sınırlılık, sergilediği davranışlar, algısal boyut, vb.) göstermektedir (Bonnes, 2021; Kadan, 2022; Yıldız, 2019). Bu belirtilerle birlikte çocuğun okul öncesi öğretmeninin veya ilköğretimde sınıf öğretmeninin ebeveynleri yönlendirmesi ile tanı sürecinin başladığını söylemek mümkündür. Çocuklarından problem istemeyen, çocuklarının sorun çıkarmasını beklemeyen ailelerin çocuklarında özgül öğrenme güçlüğüyle karşılaşması çeşitli duygusal süreçleri (sürekli üzülme, nasıl davranacağını bilememe, kabul etmeme, sinirlenme, kendisini ya da başkalarını sorumlu tutma, kabullenme, uyum sağlama, vb.) hem tanı anında hem de tanıdan sonra yaşamalarına yol açmaktadır (Allred, 2015; Atabek, 2018; Buntinx, 2013; Haley vd., 2013; Morris, 2016; Rees ve Bradshaw, 2018; Valluri vd., 2015). Bu bulgular ışığında, bu araştırma kapsamında tanı öncesinde çocuğun özelliklerinin ÖÖG'ye işaret ettiği, tanı sürecinde uzman olarak öğretmen yönlendirmesiyle çocuğun tanıldığı ve ailelerin bu süreçleri yaşamaya başladığı andan itibaren geçen süreçte destek (psikolog, psikiyatr, vb.) almadığı düşünülmektedir.

Araştırmanın son bulgusu ise; yaşam kalitesi, yaşam kalitesine sahip olma fikri ve çocuğun günlük yaşamı olarak tespit edilmiştir. ÖÖG sadece tanı alan çocuğu değil çocukla bağlantılı olan annesini, babasını, kardeşlerini kısaca yaşamında yer alan tüm bireyleri etkilemektedir. Zamanlarının büyük çoğunluğunu çocuklarının bakımı, eğitimi ve diğer tüm ihtiyaçlarını karşılamakla geçirenlerin aileler olduğu dikkate alındığında süreçte en çok etkilenenlerin de şüphesiz ebeveynler olduğu ortaya çıkmaktadır (Bumin vd., 2008). Bu nedenle ailelerin karşılaştıkları zorluklar göz önünde bulundurulduğunda yaşam kalitelerinin de düştüğünü söylemek mümkündür. Alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde ÖÖG'nin hem çocuğun hem de ailelerin yaşam kalitesini düşürdüğü, ÖÖG ile yaşayan çocukların ebeveynlerinin sınırlı sosyal etkileşime sahip olduğu, stresli oldukları, ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği, tipik gelişim gösteren çocuğa sahip ailelere göre depresyon risk düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Karande ve Kulkarni, 2009). Yedi katılımcının yaşam kalitesine sahip olduğunu belirtmesi yaşam kalitesi kavramına yüklediği anlamın kendilerine özgü benimsedikleri hayata bakış açısı ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca yaşam temasının alt kategorisi olan çocuğun günlük yaşamı kategorisi incelendiğinde çocukların çoğunluğunun dijital cihazlarda oynanan oyunlar ile günlerini geçirmesi aile üyelerinin dijital oyun bağımlılığı konusunda bilgi sahibi olmadıklarını düşündürmektedir. Bu bağlamda araştırmanın ebeveyn, ÖÖG ve aile eğitimi gibi

noktalarda ilerde yapılacak olan özel eğitim çalışmaları ve ebeveyn rehberliği araştırmalarına ışık tutabileceği düşünülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular çerçevesinde ebeveynlere, öğretmenlere ve uzmanlara şu öneriler sunulmaktadır:

- ÖÖG tanılı çocuğun eğitimi ve tüm ihtiyaçları sadece öğretmen ya da sadece aile tarafından karşılanmamalı bunun yerine sürecin içinde aile katılımının sağlandığı bir yol izlenmelidir.
- Tüm tanı gruplarında olduğu gibi ÖÖG ile ilgili de toplumsal farkındalık artırılmalı, bu yönde eğitimcilere ve sağlık çalışanlarına erken tanı bağlamında destekleme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- ÖÖG tanılı çocuğa sahip ebeveynlere dönük programlar ailenin de görüşleri dikkate alınarak geliştirilmeli, sorunlarının ortadan kalkması için beraber mücadele edilmelidir.
- Tanı sürecinin başlamasıyla ebeveynlere devlet tarafından ücretsiz destek (psikolog, vb.) sunulmalı, tanı sürecinde duygu durumlarını minimal düzeyde atlatması kolaylaştırılmalı ve böylece sağlıklı aile yapılarının oluşumuna da zemin hazırlanmalıdır.

Kaynakça/Reference

- Akgün, R., & Gökçearslan-Çiftci, E. (2010). Engelli çocuğa sahip ailelerde güçlendirme yaklaşımı ve sosyal destek. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 10(1-2), 23-36.
- Alias, N. A., & Dahlan, A. (2015). Enduring difficulties: The challenges of mothers in raising children with dyslexia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 202, 107-114. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.08.213>
- Allred, K. W. (2015). Engaging parents of students with disabilities: Moving beyond the grief model. *Improving Schools*, 18(1), 46-55. <https://doi.org/10.1177/1365480214553745>
- Altun, T., & Uzuner, F. G. (2016). Sınıf öğretmenlerinin özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin eğitimine yönelik görüşleri. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 44, 33-49. <https://doi.org/10.9761/JASSS3366>
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2022). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.), Text Revision, Washington DC, American Psychiatric Association.
- Atabek, E. (2018). Çocuktan beklentiler. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 459-471. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720182270>
- Atagün, M. İ., Devrim-Balaban, Ö., Atagün, Z., Elagöz, M., & Yılmaz-Özpolat, A. (2011). Kronik hastalıklarda bakım veren yükü. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(3), 513-552.
- Atalay, Ö. D. (2013). *Özgül öğrenme güçlüğü tanılı çocuğa sahip annelerin algılanan sosyal destek düzeylerinin ve stresle başa çıkma tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi.
- Aysan, F., & Özben, Ş. (2007). Engelli çocuğu olan anne babaların yaşam kalitelerine ilişkin değişkenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 1-6.
- Bonnes, K. (2021). *A retroactive examination of psychological and social responses to a learning disability diagnosis in childhood: A conventional content analysis* (Doctoral thesis). National University.
- Bozkurt-Yükçü, Ş. (2019). Öğrenme güçlüğü olan çocukların aileleri ve çevre. S. Şahin (Ed.), *Öğrenme güçlüğü* (ss. 31-56). Hedef CS Yayıncılık.
- Bumin, G., Günal, A., & Tükel, Ş. (2008). Anxiety, depression, and quality of life in mothers of disabled children. *Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 15(1), 6-11.
- Buntinx, W. H. E. (2013). Understanding disability: A strength-based approach. M. L. Wehmeyer (Eds.), *The oxford handbook of positive psychology and disability* (pp. 7-18). Oxford University Press.
- Büyükçakmak, Ö. (2015). *Özgül öğrenme güçlüğü tanısı almış çocukların ebeveynleri ile özgül öğrenme güçlüğü tanısı almamış çocukların ebeveynlerinin duyu dışı vurumları ve anksiyete düzeylerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi.
- Carotenuto, M., Messina, A., Monda, V., Precenzano, F., Iacono, D., Verrotti, A., Piccorossi, A., Gallai, B., Roccella, M., Parisi, L., Maltese, A., Lavano, F., Marotta, R., Lavano, S. M., Lanzara, V., Ferrentino, R. I., Pisano, S., Salerno, M., Valenzano, A., Triggiani, A. I., Polito, A. N., Cibelli, G., Monda, M., Messina, G., Ruberto, M., & Esposito, M. (2017). Maternal stress and coping strategies in developmental dyslexia: An Italian multicenter study. *Frontiers in Psychiatry*, 8, 295. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2017.00295>
- Chou, K. R. (2000). Caregiver burden: A concept analysis. *Journal of Pediatric Nursing*, 15(6), 398-407. <https://doi.org/10.1053/jpdn.2000.16709>
- Craig, F., Opperto, F. F., De Giacomo, A., Margari, L., Froli, A., Conson, M., Ivagnes, S., Monoca, M., & Margari, F. (2016). Parenting stress among parents of children with neurodevelopmental disorders. *Psychiatry Research*, 242, 121-129. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2016.05.016>
- Creswell, J. W. (2016). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage Publications.
- Cuzzocrea, F., Murdaca, A. M., Costa, S., Filippello, P., & Larcana, R. (2016). Parental stress, coping strategies and social support in families of children with a disability. *Child Care in Practice*, 22(1), 3-19. <https://doi.org/10.1080/13575279.2015.1064357>

- Çen, S., & Aytaç, A. B. (2017). Ecocultural perspective in learning disability: Family support resources, values, child problem behaviors. *Learning Disability Quarterly*, 40(2), 114-127. <https://doi.org/10.1177/0731948716683516>
- Çiftçi, İ. H. (2018). *Özgül öğrenme güçlüğü olan çocukların ailelerinin tanı öncesi ve sonrası yaşadıkları süreçlerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yakın Doğu Üniversitesi.
- Demir, B. (2005). *Okul öncesi ve ilköğretim birinci sınıfa devam eden öğrencilerde özel öğrenme güçlüğüne belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Deniz, M. E., Dilmaç, B., & Arıcak, O. T. (2009). Engelli çocuğa sahip olan ebeveynlerin durumluk-sürekli kaygı ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 953-968.
- Dwairy, M. (2010). Parental acceptance-rejection: A fourth cross-cultural research on parenting and psychological adjustment of children. *Journal of Child and Family Studies*, 19(1), 30-35. <https://doi.org/10.1007/s10826-009-9338-y>
- Dyson, L. (2010). Unanticipated effects of children with learning disabilities on their families. *Learning Disability Quarterly*, 33(1), 43-55. <https://doi.org/10.1177/073194871003300104>
- Ersoy, A. F. (2016). Fenomenoloji. A. Saban & A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri* (ss. 51-101). Anı Yayıncılık.
- Eş, A. (2013). *Zihinsel engelli bireye sahip annelerin çocuklarını kabullenişleri ile umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi.
- Fırat, B. (2022). *Özgül öğrenme güçlüğü veya zihinsel engelli tanısı almış çocukların ebeveynlerinde psikolojik sağlık düzeyleri ve yaşam doyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Gardazi, S. F., Mobeen, N., & Gardazi, S. A. A. (2016). Causes of stress and burnout among working mothers in Pakistan. *The Qualitative Report*, 21(5), 916-932. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2016.2614>
- Ginieri-Coccosis, M., Ratsiko, V., Skevington, S., Papaevangelou, S., Malliori, M., Tomaras, V., & Kokkevi, A. (2013). Quality of life in newly diagnosed children with specific learning disabilities (SpLD) and differences from typically developing children: A study of child and parent reports. *Child Care, Health and Development*, 39(4), 581-591. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2214.2012.01369.x>
- Grigorenko, E. L., Compton, D. L., Fuchs, L. S., Wagner, R. K., Willcutt, E. G., & Fletcher, J. M. (2020). Understanding, educating, and supporting children with specific learning disabilities: 50 years of science and practice. *American Psychologist*, 75(1), 37-51. <https://doi.org/10.1037/amp0000452>
- Günay-Aksoy, Ş. (2019). Yaşam boyu özgül öğrenme güçlüğü. *İKSSTD*, 11, 34-49.
- Güngörmüş, C. (2022). *Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklarda işitsel patern tanıma terapi programının okuduğunu anlama becerisi üzerine etkileri* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Güvenderler-Doksat, N. (2014). *Anne babalar için başucu kitabı kusursuz ebeveynlik mümkün mü?* Sigma Publishing.
- Haley, M., Hammond, H., Ingalls, L., & Marin, M. R. (2013). Parental reactions to the special education individual education program process: Looking through the lens of grief. *Improving Schools*, 16(3), 232-243. <https://doi.org/10.1177/1365480213505180>
- Houtrow, A. J., & Okumura, M. J. (2011). Pediatric mental health problems and associated burden on families. *Vulnerable Child Youth Studies*, 6(3), 222-233. <https://doi.org/10.1080/17450128.2011.580144>
- Howard, V. F., Williams, B., & Lepper, C. E. (2011). *Özel gereksinimi olan küçük çocuklar*. G. Akçamete (Çev. Ed.). Nobel Akademi Yayıncılık.
- Isa, S. N. I., Ishak, I., Rahman, A. A., Saat, N. Z. M., Din, N. C., Lubis, S. H., & İsmail, M. F. M. (2016). Health and quality of life among the caregivers of children with disabilities: A review of literature. *Asian Journal of Psychiatry*, 23, 71-77. <https://doi.org/10.1016/j.ajp.2016.07.007>
- Kadan, G. (2022). Öğrenme güçlüğünde aile ve duygusal süreçler. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 7(1), 43-60.

- Kahraman, N. (2022). *Özel öğrenme güçlüğü olan çocukların anne ve babalarının anne baba tutumları ile süreklilik ve durumluluk kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Karande, S., & Kulkarni, M. (2005). Specific learning disability: The invisible handicap. *Indian Paediatrics*, 42(4), 315-319.
- Karande, S., & Kulkarni, S. (2009). Quality of life of parents of children with newly diagnosed specific learning disability. *Journal of Postgraduate Medicine*, 55(2), 97-103. <https://doi.org/10.4103/0022-3859.52839>
- Karande, S., & Kuril, S. (2011). Impact of parenting practices on parent-child relationships in children with specific learning disability. *Journal of Postgraduate Medicine*, 57(1), 20-30. <https://doi.org/10.4103/0022-3859.75344>
- Karande, S., Kumbhare, N., Kulkarni, M., & Shah, N. (2009). Anxiety levels in mothers of children with specific learning disability. *Journal of Postgraduate Medicine*, 55(3), 165-170. <https://doi.org/10.4103/0022-3859.57388>
- Karande, S., Mehta, V., & Kulkarni, M. (2007). Impact of an education program on parental knowledge of specific learning disability. *Indian Journal of Medical Sciences*, 61(7), 398-406.
- Kenny, K., & McGilloway, S. (2007). Caring for children with learning disabilities: An exploratory study of potential strain and coping. *British Journal of Learning Disabilities*, 35, 221-228.
- Köksal, G., & Kabasakal, Z. (2012). Zihinsel engelli çocukları olan ebeveynlerin yaşamlarında algıladıkları stresi yordayan faktörlerin incelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 71-91.
- Kurtbeyoğlu, Z., & Yıldız-Demirtaş, V. (2020). Özel öğrenme güçlüğü tanılı çocuğu olan anne-babaların algılanan sosyal destek ve depresyon düzeyleri. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 228-242.
- Lardieri, L. A., Blacher, J., & Swanson, H. L. (2000). Sibling relationships and parent stress in families of children with and without learning disabilities. *Learning Disability Quarterly*, 23(2), 105-116. <https://doi.org/10.2307/1511140>
- Lorsbach, T. C., & Frymier, J. (1992). A comparison of learning disabled and nondisabled students on five at-risk factors. *Learning Disabilities Research and Practice*, 7(3), 137-141.
- Lyon, G. R., Fletcher, J. M., Fuchs, L. S., & Chhabra, V. (2006). Learning disabilities. E. J. Mash & R. A. Barkley (Eds.), *Treatment of childhood disorders* (pp. 512-591). Guilford Press.
- Lyon, G. R., Shaywitz, S. E., & Shaywitz, B. A. (2003). A definition of dyslexia. *Annals of Dyslexia*, 53(1), 1-14. <https://doi.org/10.1007/s11881-003-0001-9>
- Melekoğlu, M. A. (2017). Özel öğrenme güçlüğüne giriş. M. A. Melekoğlu & O. Çakıroğlu (Ed.), *Özel öğrenme güçlüğü olan çocuklar* (ss. 15-47). Vize Yayıncılık.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *An expanded sourcebook: Qualitative data analysis*. SAGE Publications, Inc.
- Morris, R. C. (2016). Mentoring to improve a child's self-concept: Longitudinal effects of social intervention on identity and negative outcomes. *Current Research in Social Psychology*, 24, 13-30. https://crisp.org.uiowa.edu/sites/crisp.org.uiowa.edu/files/2020-04/crisp_24_2.pdf
- Mugno, D., Ruta, L., D'Arrigo, V. G., & Mazzone, L. (2007). Impairment of quality of life in parents of children and adolescents with pervasive developmental disorder. *Health and Quality of Life Outcomes*, 5(1), 22. <https://doi.org/10.1186/1477-7525-5-22>
- Özçivit-Asfuroğlu, B., & Fidan, S. T. (2016). Özgül öğrenme güçlüğü. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(1), 49-54.
- Özen, A. (2014). Aile eğitimi. İ. H. Diken (Ed.), *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim* (ss. 111-130). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özşenol, F., Işıkhan, V., Ünay, B., Aydın, H. İ., Akın, R., & Gökçay, E. (2003). Engelli çocuğa sahip ailelerin aile işlevlerinin değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 45(2), 156-164.
- Özyürek, Ö. (2019). *Özgül öğrenme güçlüğü tanısı olan bir grubun belirti şiddeti, annelerinin ebeveynlik tarzlarına dair çocukların algıları, annelerin stresle başa çıkma, ebeveynlik yetkinliği ve ödev çatışması açısından, kontrol grubu ile karşılaştırılarak incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi.

- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. M. Bütün, S. B. Demir (Çev. Ed.). Pegem Akademi Yayıncılık.
- Polat-Uluocak, G., & Bulut, I. (2011). Aile terapilerinin feminist teori açısından incelenmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 7(24), 9-24. <https://doi.org/10.21560/spcd.07002>
- Razon, N. (1976). *Özel bir okuma bozukluğu, okuyamayan çocuklarda disleksi belirtilerinin araştırılması*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Rees, G., & Bradshaw, J. (2018). Exploring low subjective well-being among children aged 11 in the UK: An analysis using data reported by parents and by children. *Child Indicators Research*, 11, 27-56. <https://doi.org/10.1007/s12187-016-9421-z>
- Reid, G. (2016). *Dyslexia: A practitioner's handbook*. Wiley.
- Rogers, C. (2007). Disabling a family? Emotional dilemmas experienced in becoming a parent of a child with learning disabilities. *British Journal of Special Education*, 34(3), 136-143. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8578.2007.00469.x>
- San-Bayhan, P., & Artan, İ. (2009). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. Morpa Kültür Yayınları.
- Simon, A., & Easvaradoss, V. (2015). Caregiver burden in learning disability. *The International Journal of Indian Psychology*, 2(3), 86-90. <https://doi.org/10.25215/0203.011>
- Skinner, T. (2013). Women's perceptions of how their dyslexia impacts on their mothering. *Disability & Society*, 28(1), 81-95. <https://doi.org/10.1080/09687599.2012.695526>
- Talbot, P., Astbury, G., & Mason, T. (Eds.). (2010). *Key concepts in learning disabilities*. Sage.
- Uğuz, Ş., Toros, F., Yazgan-İnanç, B., & Çolakakadoğlu, O. (2004). Zihinsel ve/veya bedensel engelli çocukların annelerinin anksiyete, depresyon ve stres düzeylerinin belirlenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 7, 42-47.
- Uruncu-Emirdağı, M. (2018). *Özgül öğrenme güçlüğü olan çocuklara sahip anne babaların çocuklarını kabul-red düzeyleri ile sosyal destek algılarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi.
- Ünal-Eroğlu, E. (2008). Özel eğitim ve rehberlik. M. E. Deniz & A. Erözkan (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik* (ss. 377-408). Maya Akademi Yayınları.
- Valluri, S., Mammen, S., & Lass, D. (2015). Health care use among rural, low-income women and children: Results from a 2 stage negative binomial model. *Journal of Family and Economic Issues*, 36, 154-164. <https://doi.org/10.1007/s10834-014-9424-1>
- Varol, N. (2005). *Aile eğitimi*. Kök Yayıncılık.
- Woodcock, S., & Moore, B. (2021). Inclusion and students with specific learning difficulties: the double-edged sword of stigma and teacher attributions. *Educational Psychology*, 41(3), 338-357. <https://doi.org/10.1080/01443410.2018.1536257>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, B. (2020). Sosyal hizmet uygulamasında Bowen'in aile sistemleri yaklaşımı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(47), 287-313. <https://doi.org/10.21560/spcd.vi.508699>
- Yıldız, S. (2004). Öğrenme güçlüğü olan çocukların psikososyal özellikleri, sorunları ve eğitimi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 170-190.
- Yıldız, S. (2019). *Özel öğrenme güçlüğü tanısı almış 7-12 yaş arası çocukların anne-babalarında depresyon, anksiyete ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiler* (Yüksek lisans tezi). Yakın Doğu Üniversitesi.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

It is emphasized in the literature that specific learning disabilities (SLD) have a neurodevelopmental basis, affect academic skills due to being a learning problem, and show symptoms in many areas (speaking, listening, etc.) in children in early childhood (Özçivit-Asfuroğlu & Fidan, 2016). It is stated that it is visible at school age due to difficulties in academic skills (mathematics, writing, reading, etc.) and that it emerges as a difficulty that affects the child's life in the context of diagnosis and intervention (Demir, 2005; Güngörmüş, 2022; Lyon et al., 2006; Melekoğlu, 2017; Özçivit-Asfuroğlu & Fidan, 2016). In addition to academic difficulties in children with SLD; differences in perception, difficulty in concentrating, emotional problems, difficulties in balance, coordination, and motor skills may occur. (Grigorenko et al., 2020; Günay-Aksoy, 2019; Lyon et al., 2003; San-Bayhan & Artan, 2009; Talbot et al., 2010; Woodcock & Moore, 2021). Parents have different duties with a child with special needs (care, doctor's control, treatment, provision of appropriate nutritional conditions, financial structuring of the budget, etc.), which increases conflicts between spouses due to changing family life and creates communication barriers. Considering that parents postpone their wishes and needs, it can be stated that parents of children with special needs face many problems (Alias & Dahlan, 2015; Howard et al., 2011; Özen, 2014; Özşenol et al., 2003).

2. METHOD

Through this research, which examined the views of families with children diagnosed with SLD about the difficulties they experienced, the phenomenology design, one of the qualitative research methods, was used. Eight families of children diagnosed with SLD participated in the research. The inclusion of parents in the study was carried out voluntarily. Data were collected by conducting individual interviews with the participants using a semi-structured interview form named "Life with Specific Learning Disabilities" developed by the researchers. The semi-structured interview form consists of two parts. The first part contains questions about demographic characteristics to get to know the parents. The second part includes open-ended questions that aim to reveal the problems and coping processes faced by families with children diagnosed with SLD.

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

Within the framework of the difficulties experienced by the participants in the study in the context of having children with SLD in the research; it was determined that the participants had various emotions (anxiety, anxiety, fear of peer pressure, hope, etc.), acceptance, and difficulties experienced. When studies conducted with parents of children diagnosed with SLD are examined, it is noteworthy that there are similar results. It has been concluded that families have a low quality of life, they prefer to be in the background in the educational institution, and thus their burden increases, and this situation has been found to cause social isolation and anxiety in the parents (Altun & Uzuner, 2016; Atagün et al., 2011; Chou, 2000; Craig et al., 2016; Ginieri-Coccosis et al., 2013; Houtrow & Okumura, 2011; Karande & Kulkarni, 2009; Karande & Kuril, 2011; Kenny & McGilloway, 2007; Reid, 2016; Simon & Easvaradoss, 2015). As another finding of the research, participants; come across the view that they have expectations from their spouses (lack of expectations, expectation of help, financial support, attention), from life (hope, financial problems, lack of expectations), and from the child (standing on their own feet, a promising future, not being dependent, being positive). Another striking finding of the research is the support requests of the participants; it comes to the fore with the concepts of support given to the child, investment in the development and education of the child, joint participation of parents, close circle support, and social support. In the literature, with the support provided (material, moral, etc.), it is stated that family members can help individuals who encounter problems in solving problems, share values by

exchanging emotions, fulfill their roles and responsibilities in social life, adapt to difficult situations they encounter in life and adapt to different situations. It is emphasized that coping improves when faced with difficult circumstances and thus families have the opportunity to cope better with difficult living conditions thanks to the mutual support, they give to each other (Akgün & Gökçearslan-Çiftçi, 2010; Cuzzocrea et al., 2016). Before the diagnosis, short attention span, unwillingness to study, crying, speech problems and tantrums; teacher guidance, sadness, awareness, doubt and investigation in the diagnostic process; it is thought that focusing on the child, anxiety, limited social life, and lack of interest in school after the diagnosis reflect the stages experienced by parents of children with special needs in other diagnostic groups (Bonnes, 2021; Kadan, 2022; Yıldız, 2019). Considering that families are the ones who spend most of their time with the care, education, and all other needs of their children, it becomes clear that those who are most affected in the process are undoubtedly parents (Bumin et al., 2008). Therefore, considering the difficulties faced by families, it is possible to say that their quality of life has also decreased. The themes of "coping", "expectation", "support", "diagnosis" and "life" were identified in the research. First of all, it was determined that the theme of families' coping processes with SLD was reached, and this theme was formed by the categories of emotion, acceptance, and difficulties experienced. The theme of expectation was identified as the second theme. This theme was created by the categories of parents' expectations from life, their spouses, and their children. In the support theme, which is the third theme of the research, five categories were identified: support is given to the child, investment in the child's development and education, parent's joint participation in the process, close circle support, and social support. The fourth theme of the research is the theme of diagnosis. The diagnosis theme consists of pre-diagnostic, diagnostic process, and post-diagnostic categories. The last theme of the research is the theme of life. It has been determined that the theme of life consists of the categories of quality of life, the idea of having quality of life, and the daily life of the child. Various suggestions were made to parents, teachers, and experts within the framework of the findings obtained from the research.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Kastamonu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar ve Yayın Etiği Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 11/07/2023

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 21

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

1. yazarın araştırmaya katkı oranı %50,

2. yazarın araştırmaya katkı oranı %50'dir.

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, raporlaştırma.

Yazar 2: Yöntemin belirlenmesi, veri analizi, geçerlik ve güvenirlik çalışmaları.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı ya da çıkar çatışması yoktur.